

УДК 334.722

Болдак О.К., к.е.н., доцент

Поліський державний університет

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В РЕСПУБЛІЦІ БІЛОРУСЬ

Стаття присвячена практичним аспектам оподаткування малого підприємництва в Республіці Білорусь. Дана оцінка сучасного стану оподаткування малого підприємництва, відзначено його спрощення в країні. Визначено можливості державної податкової політики. Розкрито роль інфраструктури підтримки малого сільського підприємництва. Запропоновано перспективні напрями дослідження проблем оподаткування малого підприємництва.

Ключові слова: практичні аспекти оподаткування, мале підприємництво, Республіка Білорусь.

Boldak O.

PRACTICAL ASPECTS OF TAXATION OF SMALL BUSINESS IN THE REPUBLIC OF BELARUS

The article is devoted to practical aspects of the taxation of small entrepreneurship in the Republic of Belarus. The estimation of modern condition of taxation of small businesses, noted its simplification in the country. Identify opportunities of the state tax policy. Disclosed the role of infrastructure of support of small agricultural enterprises. Offered the perspective directions of research of the problems of taxation of small business.

Keywords: practical aspects of taxation, small-scale enterprise, Republic of Belarus/

Болдак А.К.

ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Стаття посвящена практическим аспектам налогообложения малого предпринимательства в Республике Беларусь. Дана оценка современного состояния налогообложения малого предпринимательства, отмечено его упрощение в стране. Определены возможности государственной налоговой политики. Раскрыта роль инфраструктуры поддержки малого сельского предпринимательства. Предложены перспективные направления исследования проблем налогообложения малого предпринимательства.

Ключевые слова: практические аспекты налогообложения, малое предпринимательство, Республика Беларусь.

Болдак О.К.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливим науковим та практичним завданням. Сучасна концепція розвитку народного господарства повинна враховувати як інтереси економіки в цілому, так і окремих форм господарювання. У національній економіці за рахунок податкових важелів слід підтримувати розподіл виробництва і трудових ресурсів, що склався між суб'єктами малого бізнесу і великими організаціями. Розвиток малого підприємництва сприяє стабілізації економіки, так як він є гнучким і мобільним в ринкових умовах.

До того ж за версією дослідження Світового банку і Міжнародної фінансової корпорації «Ведення бізнесу 2013: Розумний підхід до регулювання діяльності малих і середніх підприємств». Білорусь зайняла 58-е місце з 185-х держав у рейтингу сприятливості ділового середовища.

При цьому Білорусь випереджає з реформ бізнесу Росію (112-е місце) і Україну (137-е місце), дещо поступаючись Казахстану (49-е місце) і Польщі (55-е місце).

До того ж за індикатором «Оподаткування» Білорусь піднялася за рік на 27 пунктів, досягнувши 129-го місця [1].

У свою чергу, для ефективного впливу на процеси, що відбуваються у малому підприємстві і для регулювання їх розвитку заходами податкової політики актуальним є вивчення даної економічної проблеми.

Аналіз останніх досліджень у яких започатковано вирішення проблеми. Наукові дослідження з питань розвитку малого підприємництва знайшли достатнє відображення в працях вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів: Афоніна Ю.І., Блінова А.О., Віленського А.В., Дунаєва Е.П., Зяблук Н.Г., Ігнатова У.Г., Ічітовкіна Б.М., Кріченко С.І., Кузнецової Т.С., Онопрієнко В.І., Рубе В.А., Савельєвої Т.К., Фадєєва В.Ю., Чепуренко А.Ю., Шмельова Г.І., Шулус А.А. та інших. Разом з тим, проблеми оподаткування недостатньо досліджені, причому майже всі підходи носять теоретичний характер [2, 22].

Цілі статті. Метою дослідження є вивчення практичних аспектів оподаткування малого підприємництва в Республіці Білорусь.

Об'єктом дослідження є оподатковуваний сектор малого підприємництва в умовах перехідної економіки республіки, а предметом - сукупність практичних проблем, що виникають при оподаткуванні малого підприємництва в Республіці Білорусь.

Матеріал і методику дослідження склали результати досліджень

зарубіжних і вітчизняних вчених з проблем розвитку малого підприємництва та формування його оподаткування, програмні документи урядових установ Республіки Білорусь з економічних та господарських питань, зведені дані річних статистичних звітів з національної економіки.

При дослідженні застосовувалися методи діалектичної логіки, наукової абстракції, індукції та дедукції, аналізу та синтезу.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Протягом останніх років спостерігається позитивна динаміка частки зайнятих у малому підприємстві в загальній кількості зайнятих в економіці, що виросла з 28, 6% в 2007 р. до 31,4% в 2012 р. [3].

Основними факторами даного зростання є: лібералізація умов здійснення економічної діяльності, усунення зайвого втручання державних органів у діяльність суб'єктів господарювання, скасування необґрунтованих адміністративних бар'єрів для розвитку бізнесу.

Так, згідно Програми соціально-економічного розвитку Республіки Білорусь на 2011 - 2015 роки головними завданнями застосовуваної в республіці податкової політики є:

– Вдосконалення структури та механізмів справляння встановлених податків і зборів з орієнтацією на максимальне наближення за їх складом та періодичністю сплати до податкових систем розвинутих країн;

– Радикальне спрощення процедур податкового адміністрування та контролю, зміцнення позицій країни у світових рейтингах [4, 38].

Протягом останніх років Білорусь активно реформувала податкову систему. Скорочення кількості податків, щорічне зниження їх ставок, оптимізація баз оподаткування сприяли скороченню податкового навантаження на економіку з 36,1% в 2008 р. до 27,2% в 2012 р.

Зменшення податкового навантаження на суб'єкти малого підприємництва відбулося за рахунок зниження з 5% до 3% і з 7% до 5% ставок податку при спрощеній системі оподаткування (далі - ССО), а також скасування ставки податку при ССО у розмірі 15% від валового доходу і введення 3%- ної ставки до виручки від реалізації в роздрібній торгівлі товарами. В результаті цих змін встановлена єдина податкова база у вигляді валової виручки, а також скорочено кількість ставок податку при ССО з шести до чотирьох, що не тільки зменшує податкове навантаження при застосуванні ССО, але і спрощує

адміністрування податку. Також знижено податкове навантаження на доходи фізичних осіб, оподатковуваних прибутковим податком, шляхом збільшення розмірів податкових відрахувань, збільшення діючих і додаткового введення нових пільг [5].

З метою максимального спрощення порядку розрахунків та сплати податків, складання податкової звітності та поліпшення податкового адміністрування в Білорусі з 2013 р. здійснено перехід на оподаткування ПДВ, акцизами, податком на прибуток за принципом нарахування. З 2013 р. в Податковому кодексі реалізовані положення, пов'язані з скороченням податкових пільг і оптимізацією порядку здійснення податкових відрахувань з ПДВ. Також реалізовано механізм перенесення збитків минулих років на майбутні періоди з податку на прибуток, змінено підхід до формування інноваційних фондів.

З 2013 р. для індивідуальних підприємців змінено термін подання Податкової декларації з єдиного податку та його сплати (доплати). Зазначений термін перенесено з 28-го числа місяця, що передує місяцю здійснення діяльності, на строк - не пізніше 1-го числа місяця, в якому здійснюється діяльність. До того ж підприємці, що здійснюють надання послуг (виконання робіт) не будуть додатково сплачувати єдиний податок у розмірі 60 відсотків за кожного працівника, яка залучається до здійснення підприємницької діяльності.

З 2009 р. в Республіці Білорусь впроваджена система електронного декларування, яка сприяє розвитку цивілізованої безконтактної взаємодії податкових органів з платниками з використанням інтернет-технологій. На 1 січня 2013 до системи електронного декларування залучені майже 106 тис. суб'єктів підприємницької діяльності, або 29,2% від їх загальної кількості. Найближчим часом планується реалізувати ряд нових електронних сервісів і послуг, у тому числі направлення фізичним особам повідомлень про сплату майнових податків та про об'єкти оподаткування; сплату податків з використанням інтернет-банкінгу; заповнення низки податкових декларацій (розрахунків) та можливість надсилання їх на портал МНС безпосередньо з бухгалтерських облікових систем, без установки на комп'ютері платника АРМ «Платник».

Ще одним концептуальним напрямом удосконалення оподаткування є підвищення податкової грамотності платників. Для оперативного роз'яснення фізичним особам і індивідуальним

підприємцям питань застосування актів податкового законодавства організована телефонна довідкова система податкових органів, так званий «call-центр». У 2012 р. операторами телефонної довідкової системи дані роз'яснення 6007 фізичним особам і індивідуальним підприємцям. З січня 2013 р. «call-центр» працює в автоматичному режимі і забезпечує отримання довідкової інформації та інформації про діючі податки в режимі автовідповідача [6].

З прийняттям Указу Президента Республіки Білорусь від 16 жовтня 2009 р. № 510 в якості основоположного принципу організації контрольної діяльності, у тому числі планування перевірок, закріплений принцип управління ризиками, що включає в себе можливість виявляти порушників і стимулювати суб'єкти господарювання до самооцінки і підвищення ефективності діяльності [7].

Так, 1776 запланованих до перевірки суб'єктів представили до податкових органів уточнені податкові декларації (розрахунки) і сплатили добровільно 127,1 млрд. руб, платежів до бюджету.

Зазначимо, що до бюджету країни в 2012 р. від усіх суб'єктів малого підприємництва надійшло близько 23 трлн. руб. податків і зборів, або 22,7% доходів бюджету; темп зростання платежів склав 8,2%. У тому числі від організацій надійшло 2070000000000. руб., або 20,4% (темп зростання 119,7%); від індивідуальних підприємців - 2,3 трлн. руб., або 2,2% доходів бюджету (темп зростання 105,9%).

До того ж на початок 2013 р. заборгованість платників за податковими зобов'язаннями склала 32,5 млрд. руб. або всього лише 0,02% до річного плану доходів бюджету. При цьому рівень податкової заборгованості до річного плану доходів консолідованого бюджету за останні п'ять років знижений у 6 разів: з 0,12% станом на 1 січня 2009 р до 0,02% - на 1 січня 2013р [7].

Висновки. Підводячи підсумки, відзначимо, що багато проблем оподаткування малого підприємництва можна вирішити за умови відповідного ставлення до них як з боку органів влади, так і з боку самих підприємницьких структур.

При цьому податкова політика держави у сфері малого підприємництва повинна бути спрямована на підвищення ефективності інституційних перетворень, формування прошарку реальних власників, створення ефективного діючого механізму стимулювання розвитку підприємницької діяльності. Дані питання потребують подальшого наукового дослідження.

1. Doing Business 2013: Smarter Regulations for Small and Medium-Size Enterprises. - Washington: The World Bank, 2012. - 270 p.
2. Васильєва І.В. Організаційно-економічні засади розвитку малих форм господарювання / І.В.Васильєва, Р.Г.Мумладзе. - М: Изд-во ФГТУ ДПОС Рако АПК, 2011. - 69 с.
3. Малий і середній бізнес. Міністерство економіки Республіки Білорусь [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http://www.economy.gov.by.](http://www.economy.gov.by/) / 2013/04.htm.
4. Програма соціально-економічного розвитку Республіки Білорусь на 2011 - 2015 рр.. - Мінськ: БГЕУ, 2011. - 67 с.
5. Новини. Міністерство з податків і зборів Республіки Білорусь. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http://www.nalog.gov.by.](http://www.nalog.gov.by/) / 2013/04.htm.
6. Указ Президента Республіки Білорусь «Про вдосконалення контрольної (наглядової) діяльності в Республіці Білорусь» от.16 жовтня 2009 р. № 510. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http://www.zakon.by.](http://www.zakon.by/) / 2013/04.htm.
7. Підприємництво. Національний статистичний комітет Республіки Білорусь. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http://www.belstat.gov.by./](http://www.belstat.gov.by/)2013/04.htm.